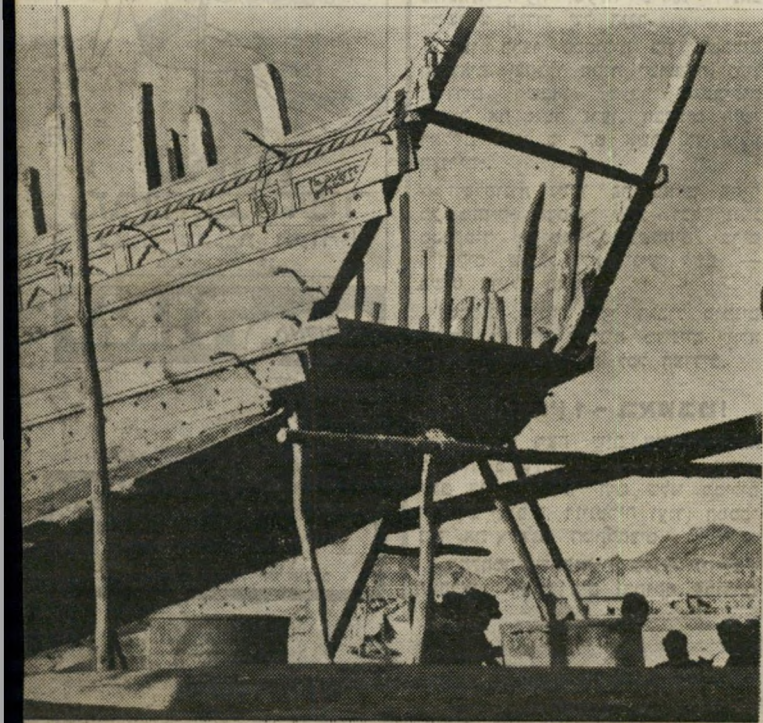

דגים ופלאפל — לא, אין זו מודעת תעמולה של הד"ר יוסף. דנינק' זו עולה 8 פרוטות. הפלאפל עולה 4 פרוטות. אולט 4 פרוטות הן אוצר קטן בעיני הילדים המסתובבים ברחוב הראשי.

צי המלך שזמה — טירות כאלו (למטה) מקושטות בפרקי קוראן ובציורים והדומות בכל לטירות הציידים שהגיעו לעדן לפני שלושת אלפים שנה ענו. נבנות עלידי אומני עדן. הן עושות את דרכן בין אפריקה וחצי האי ערב

כולה של ילדים וגם הצבא הוא מאנשי המקום. רק הפקידות הגבוהה וקציני המשטרה הגבוהים הם בריטיים. אולם אין הם מתערבים בחיי היום-יום של המקום.

כל זה הזכיר לי במקצת את ספרו של קפקא: "הארמון" המתאר את העולם כשלטון אבסולוטי ללא שולטים נראים לעין. רק התותח עומד ברחוב בעדן כסמל.

השליטים האמיתיים

נפגשתי בשליטי עדן האמיתיים. דהיינו, בשיכים הבאים לבית הממשלה, כדי לקבל הוראות מהקצין הפוליטי הבריטי. ישבתי בחדר ההמתנה של בית הממשלה ומולי עומדים ארבעה תימנים, לבושי חצאיות צבעוניות ותורבאנים, ונושאי חרבות.

שומר הבית מסביר לי שאלה הם שיכים חשובים, שליטי המחוז גאפי התחתונה. לבושם אמנם העדי שהם אנשים חשובים ביחוד ניצבי ההרבות הנוצצים מזהב.

הם עמדו שקועים בשיחה שהתנהלה בלוי תנועות יד רבות. התקרבות אליהם כדי לצלמם. הם עמדו כחילילים, בשורה, הראשים נשואים והחזה בולט. הרגלים היחפות צמודות. תיכים טובים היו כנראה בבית הספר הממשלתי לבני השיכים. באדיבות רבה הוזמנו לבקר במחוזם ואני הבטחתי להם לבוא וגם להביא להם את התמונה.

מכנסים לבנים ויוסקי

באותו לילה התקיים נשף הריקודים השבועי על גגו של מלון קרסנט. הכניסה רק בבגדי ערב. ערב זה הוא השיא החברתי של המושבה הקר לוניאלית המסורתית: מכנסים לבנים חולצה לבנה וחגורה עבה שחורה. הגשים חשופות. כאן השלטון האימפריאליסטי כינו לבין עצמו. שותים כמוכל ויוסקי. ואחרי זמן מה, כשהאלכוהול עולה לראש, הם מתחילים להשתולל. ובה נגמר הדיוק הפורמלי של הגינסלמן. ומפני שנוכחות זר תפריע להם, כנראה, למרות החושך שעל הגג, יוצרים אווירה המגרשת ממילא כל אורח מבחוץ. כשהוצאתי את המצלמה מתוך הנרתיק כדי להנציח את חיי החברה, העיר לי אחד המשרתים שכאן אין מצלמים. עמדתי על הגג הגבוה של המלון והירח עלה. מאחורי גשמיים צלילי הנשף ומלפני הנמל הגדול והעיר המזורה השקטה. גם מכאן אני יכול לראות את הערבים השוכבים לפני המלון וישנים. ודמות אחת מסתובבת לפני המלון. זהו כנראה עבדו, ילד כבן 12 המחכה לאורח ולבקשיש.

חדשות בית מאנגליה, זא. תוצאות התחרויות ספורט ומרוץ סוסים.

ההורים — עדה לבדר

יום אחד, ישבתי בבית קפה שבעיר וילדי ישבו כמה בחורים הודים. שאלתי את האחד על הספר שהוא קורא. הודי הצעיר נדהם. כאילו מעולם לא שא-לוהו שאלה כזאת, וכאילו קשה לו להבין שאפשר בכלל לשאול דברים כאלה, וביחוד זה.

הוא גמגם משהו על איזה ספרים אנגליים שהוא כאילו קורא, ואני המשיכי לשאול על בית הספר שלהם והספרות ההודית שהם קוראים. מתברר שלעדה ההודית חיים חברתיים משלהם וגם בתי ספר גם מועדון לנער יש שם, ומועדון תרבותי למבוגרים יותר. הבחור הזמין אותי לבקר בקלוב ואני הסכמתי בשמחה.

בדרך לשם ספר לי שהוא שייך לכת הפרסית, וכשהתחיל לספר לי על דתו במלים מלאות להט ומיסטיקה, ראיתי לפני פתאום דרויש הודי ולא ילד. והתחלתי להבין את הרקע הגפשי של הסכסוכים העדתיים שבארצו. וביחוד חשתי זאת כששאלתי אם אוכל לבקר במגדל השקט שלהם, בית התפילה והקבורה הפרסי (כי הפרסים אינם קוברים את מתיהם), הגמצא אי שם בהרים, והוא מגיב בהחלטיות שלילית באמרו: "זר שיכנס לבית המקדש שלנו יפריע לסדרי בראשית. האש הקדושה תהפך לאש שחורה, שתאכל את הזר ואת המאמינים כאחד".

בני פוליטיקה ונשים

בקלוב ההודי מצאתי אולם גדול בנוי בסגנון הינדי נפלא, מלא שטיחים עבים וכלי אמנות מפוארים. קיבלו את פני בסבר פנים יפות ובקפה שחור. היו שם כעשרה מנכבדי העדה ההודית שישבו ושווחחו בקטקט (לא על פוליטיקה, כי פוליטיקה אינה קיימת בעדן) הם גם לא דיברו על ספרות או נשים; אלא על אניות ועסקים. ההודים בעדן מרכיזים בידם את רוב העסקים הרציניים, עסקי הקפה והמלח.

שאלתי אותם מספר שאלות על התנאים הסוציאליים בעדן וצינתי את מצבם הירוד של ילדי המקום. והנה אני מציין תשובה רצינית שקבלתי מוקדם רציני, בעל הדרת פנים: "אין אנחנו יכולים לשלם שכר עבודה יותר גבוה כי תפוקת העבודה של פועל מקומי היא נמוכה ביותר, וזה בגלל מצבו הגופני הירוד הבה מחוסר תזונה".

אין צבא בריטי

בעדן אינך רואה שוטר בריטי וגם לא חיילים בריטיים. המשטרה היא

בניהולם הפחם — לפי החוק אסור לאנשים "לבנים" להתקרב לשכונת הסומאליים האלה ולמכוניות אסור להיעצר במקום, אפילו אם דרסו אדם. נקחת הדם היא עוזה מכת המדינה בעדן. אך אלו "האנשים הרעים" כה רעים.

